

Економічні науки

УДК 395.1:388.99

Кінах Неля Володимирівна

кандидат економічних наук,
доцент кафедри педагогіки і психології
Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти

Кинах Неля Владимировна

кандидат экономических наук,
доцент кафедры педагогики и психологии
Волынского института последипломного
педагогического образования

Kinach N. V.

Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor in the Department of Pedagogy and Psychology
Volyn Institute of Postgraduate pedagogical education

**ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ
УКРАЇНО-ПОЛЬСЬКОГО ТРАНСКОРДОННОГО РЕГІОНУ
ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ СЕЛЬСЬКИХ
ТЕРРИТОРИЙ УКРАИНО-ПОЛЬСКОГО ТРАНСГРАНИЧНОГО
РЕГИОНА**

**THE PECULIARITIES OF THE FUNCTIONING OF RURAL AREAS OF
UKRAINIAN-POLISH CROSS-BORDER REGION**

Анотація: В статті зазначено особливості функціонування сільських територій україно-польського транскордонного регіону в контексті європейської інтеграції, визначено основні позитивні та негативні сторони, запропоновано стратегічні напрями розвитку.

Ключові слова: сільські території, транскордонний регіон, транскордонне співробітництво, розвиток, інформаційно–комунікаційна інфраструктура.

Анотація: В статті обозначены особенности функционирования сельских территорий украино-польского трансграничного региона в условиях европейской интеграции, выделены основные положительные и отрицательные стороны, предложено стратегические направления развития.

Ключевые слова: сельские территории, трансграничный регион, трансграничное сотрудничество, развитие, информационно-коммуникационная инфраструктура.

Summary: This article deals with the peculiarities of rural areas of Ukrainian-Polish cross-border region in the context of European integration. The main positive and negative aspects are determined. The strategic directions of development are suggested.

Keywords: rural areas, cross-border region, cross-border cooperation, development, information and communication infrastructure.

Актуальність проблеми. Розвиток прикордонних сільських територій України в умовах активізації євроінтеграційних процесів значною мірою залежить від характеру транскордонного співробітництва із сусідніми країнами–членами ЄС. Українсько-польське транскордонне співробітництво щодо спільного вирішення актуальних соціально-економічних проблем розвитку транскордонного регіону має велике значення не лише як інструмент активізації господарської діяльності та підвищення рівня життя населення прикордонних територій наших країн, але й відіграє важливу роль у реалізації євроінтеграційних прагнень України [3].

Враховуючи якість та динаміку транскордонної співпраці, а також спеціалізацію в міжнародному поділі праці, для прикордонних територій

нашої держави особливої вагомості набуває співпраця, орієнтована на розвиток сільської економіки, в межах українсько-польського транскордонного регіону.

Аналіз досліджень та публікацій. Наукові дослідження цих проблем здійснюють багато вітчизняних науковців: О. Амоша, П. Беленький, З. Бройде, В. Будкін, Б. Буркінський, О. Вишняков, С. Гакман, М. Долішній, В. Євдокименко, В. Євтух, Є. Кіш, М. Козоріз, О. Куценко, М. Лендьел, Н. Луцишин, П. Луцишин, В. Ляшенко, Ю. Макогон, М. Мальський, А. Мельник, В. Мікловда, Н. Мікула, І. Михасюк, А. Мокій, В. Пила, С. Писаренко, І. Прибиткова, І. Студенніков, О. Шаблій та вчені інших країн: П. Еберхардт, Р. Федан, Т. Коморніцкі, З. Курч, Т. Лієвські, З. Макела, М. Ростішевські, А. Стасяк, З. Зьоло (Польща), Б. Борісов, М. Ілієва (Болгарія), П. Кузьмішин, Ю. Тей (Словаччина), Д. Віллерс (Німеччина), Р. Ратті, Г. – М. Чуді (Швейцарія) та інші.

Метою статті є дослідження особливостей функціонування сільських територій україно-польського транскордонного регіону в контексті європейської інтеграції, визначивши основні напрями, проблеми та перспективи.

Виклад основного матеріалу. Прикордонні території українсько-польського транскордонного регіону, до якого з польського боку входять Люблінське та Підкарпатське воєводства, а з українського – Волинська, Львівська та Закарпатська області, належать до економічно слабше розвинених регіонів своїх країн. Свідченням цього є відносно менші з огляду на площі територій та кількості їхніх мешканців частки цих регіонів у зайнятості, вартості основних засобів та обсягах продукції України і Польщі. Особливістю українсько-польського транскордонного регіону є те, що в сільській місцевості проживає понад 50% населення цієї території, і частка сільського господарства у структурі зайнятості населення є досить значною. Зокрема на польській частині польсько-українського транскордонного

регіону цей показник перевищує 50%, а в українській – коливається в межах 26-29% [1]. Тому сільське господарство є одним із найважливіших секторів економіки в українсько-польському транскордонному регіоні.

Сучасний стан співробітництва України та Польщі можна охарактеризувати як позитивний так і проблемний. Можна виділити багато позитивних сторін такої співпраці:

- введення нових технологій, що сприяє підвищенню інвестиційної привабливості території як для внутрішніх, так і для зовнішніх інвесторів;
- покращення й максимальне використання туристичного потенціалу регіону;
- підвищення якості та доступності соціально-економічної інфраструктури, зокрема, в сфері транспорту, енергетики, логістичних систем, безпеки транспорту та водопостачання;
- захист і покращення захисту навколишнього середовища;
- підвищення ефективності функціонування прикордонної інфраструктури та процедур, а також покращення безпеки на кордонах;
- соціальна, наукова, освітня та культурна інтеграція території прикордоння.

Транскордонна співпраця є одним із найперспективніших напрямків співробітництва, оскільки дозволяє на локальному рівні розвивати добрі взаємини між сусідніми державами, спільно вирішувати поставлені проблеми. Проте поряд з численними позитивними сторонами співпраці двох держав, існує і чимало проблем і труднощів, які виникають в процесі співпраці. Як зазначив В.В. Засадко, до них можна віднести:

- розбіжність мети співробітництва обох держав, оскільки для України першочерговою метою є розвиток добросусідських взаємин, а для Польщі – пошук нових ринків збуту;

- неузгодженість нормативно-правової бази та розходження між адміністративними системами держав, оскільки Польща пройшла процес децентралізації, а Україна залишається централізованою країною;
- високі митні тарифи, які перешкоджають двостороннім відносинам;
- запровадження візового режиму для громадян України;
- слабкий розвиток виробничої кооперації між підприємствами сусідніх країн, відсутність конкуренції, існування тіньової економіки [2, с.166].

Ключовою ланкою, яка визначає рівень однорідності економіки по різні боки кордону, перетворюючи транскордонний регіон в єдиний економічний простір, є інфраструктура. Стан її основних ланок, а саме транскордонної інформаційно–комунікаційної мережі, транспортного господарства, включаючи якість доріг і роботу логістичних центрів, наявність достатньої кількості прикордонних переходів тощо, відображає спроможність господарюючих суб'єктів по різні боки кордону досягати приблизно однакового рівня свого розвитку. Найбільш виразно якість інфраструктурного забезпечення впливає на економіку сільських територій. Адже, будучи за своєю природою менш інвестиційно–привабливими ніж міські агломерації, сільські території потребують додаткових важелів впливу на потенційних інвесторів, серед яких розвиток та модернізація інфраструктури виходить на одне із перших місць. Прикладом може слугувати ситуація в українсько–польському транскордонному регіоні. Так, прикордонні області Західної України та сусідні із ними воєводства Східної Польщі, володіючи приблизно однаковим агровиробничим потенціалом, кардинально відрізняються між собою рівнем розвитку інфраструктури аграрного ринку. Якщо польські села пов'язані між собою та з іншими регіонами держави сучасною мережею автомобільних доріг і залізничних колій, не маючи при цьому суттєвих проблем із доступом до інформаційних ресурсів, то їх

українські відповідники користуються дорогами здебільшого незадовільної якості, а їх доступ до Інтернету, мобільного зв'язку чи інформаційних сервісів перебуває на вкрай низькому рівні.

На жаль, сучасний стан співробітництва між сільськими територіями в українсько–польському транскордонному регіоні обумовлений низкою об'єктивних чинників та перешкод, які негативно впливають на інституційну інфраструктуру, ускладнюючи тим самим використання кордону як стимулюючого, а не гальмуючого чинника транскордонної співпраці. Так, сьогодні в українсько–польському транскордонному регіоні заблокованою виявляється ціла низка ринкових інститутів, пов'язаних з інтенсифікацією обміну інформацією та інноваційним розвитком в системі комунікацій між виробниками, посередниками, споживачами та іншими суб'єктами аграрного ринку. На відміну від Польщі, у прикордонних сільських територіях України не набули достатнього поширення такі суб'єкти інформаційно–комунікаційної інфраструктури, як агроконсалтингові фірми, центри ринкової інформації, інформаційно–дорадчі служби тощо. І хоча на тлі інших регіонів нашої держави у прикордонних областях Західної України ситуація виглядає відносно кращою, діяльність більшості складових інформаційно–комунікаційної інфраструктури аграрного ринку тут не відзначаються достатньою активністю, а сфера компетенції переважної їх частини, не відповідає тим стандартам, якими керуються аналогічні інституції в У Польщі та інших країнах–членах ЄС. На думку польських дослідників, вирішенню цієї проблеми може посприяти запровадження стратегічного планування розвитку сільських територій, яка повинна враховувати інтереси як українських так і польських учасників транскордонного співробітництва, одночасно опираючись на підтримку ЄС.

Така стратегія має передбачати:

- зближення структури економік сільських територій прикордонних регіонів України та Польщі, у якій, крім аграрного сектору, доцільно розвивати диверсифікацію виробництва і послугову діяльність;
- поглиблення транскордонної співпраці між чисельними, часом досить міцними академічними та науковими осередками з обох боків кордону;
- узгодження та проведення спільних безпекових і природно–захисних дій, які одночасно дають можливість підвищити ефективність використання фізично–географічних ресурсів прикордонних сільських територій, розташованих по обидва боки кордону, з метою розвитку туристично–рекреаційної сфери;
- формування спільної транспортно–логістичної інфраструктури в межах усього транскордонного простору між Україною та Польщею, орієнтованої на обслуговування не лише спільних інвестиційних проектів, але і на виконання загальноєвропейських трансконтинентальних завдань;
- активізація участі інвесторів з ЄС у реалізації інноваційних проектів у межах сільських територій українсько–польського транскордонного регіону.

Висновки. Отже, ефективний розвиток сільських територій україно–польського транскордонного регіону в сучасних умовах одночасно виступає, як каталізатором, так і індикатором успішного розвитку європейської інтеграції України. У першому разі, вона стимулює транскордонну співпрацю шляхом активізації транскордонного товарообміну сільськогосподарськими товарами на основі вирівнювання якості життя та стандартів ведення бізнесу по обидва боки кордону. У другому випадку - відображає зближення прикордонних сільських територій України та Польщі за низкою важливих параметрів, які виявляються у зростанні доходу на душу населення, прибутковості сільського господарства та якості людського капіталу прикордонних сільських територій.

З огляду на окреслені проблеми в українсько-польському транскордонному регіоні та визначені пріоритетні напрями двосторонньої співпраці наших держав щодо розвитку сільських територій можна запропонувати такі форми українсько-польського транскордонного співробітництва у цій сфері: 1) продовження співпраці у форматі «уряд–уряд», а також на рівні місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування щодо адаптації українського сільськогосподарського виробництва та харчової промисловості до стандартів ЄС; 2) активізація співпраці на рівні органів державної влади щодо реформування (зміни обсягів та структури заходів) системи державної підтримки розвитку сільського господарства з метою її адаптації до вимог СОТ та стандартів Спільної аграрної політики ЄС.

Література:

1. *Волинська область у контексті польського прикордоння у 2014-2016 роках / Головне управління статистики у Волинській області. – Луцьк, 2016.*
2. *Засадко В. Розвиток транскордонного співробітництва України в контексті європейської політики сусідства / В.В. Засадко // Стратегічні пріоритети: науково-аналітичний щоквартальний збірник / Нац. ін-т стратег. дослідж. - К., 2010. - № 2. - С. 163-168*
3. *Мікула Н. А. Транскордонне співробітництво: [посібник] / Н. А. Мікула, В. В. Толкованов – К. : Крамар, 2011. – 259 с.*
4. *Могильний О. М. Конкурентні переваги аграрних секторів України та Польщі / О. М. Могильний, Н. А. Герасименко // Економіка і прогнозування. – 2007. – № 4. – С. 55-74.*